

Basisschool

't Slingertouw

Pestprotocol
November 2022

Inhoudsopgave

1 Inleiding	3
1.1 Inleiding	3
2 Onze visie	3
2.1 Onze visie ten aanzien van sociaal emotioneel leren	3
2.2 Doelstelling	4
3 Begripsvorming	5
3.1 Pesten of plagen?	5
3.2 Oorzaken van pestgedrag	5
3.3 Signalen van pestgedrag	6
3.4 Gevolgen van pestgedrag	6
4 Groepsvorming	7
4.1 Positieve groepsvorming	7
4.2 Kennismakingsweken	9
4.3 Preventief handelen	10
5 Onze werkwijze	10
5.1 Aanpak van ruzies en pestgedrag in enkele stappen	10
5.2 Aanpak voor als er toch gepest wordt in je groep	11
5.3 Anti-pest coördinatoren	13
6 Regels en afspraken	13
6.1 Omgangsregels	13
6.2 Gouden regels voor kinderen	14
6.3 Straffen en belonen	14
6.4 Sanctiebeleid	15
7 Digitale pesterijen	16
7.1 Cyberpesten: wat is dat?	16
7.2 Preventieve maatregelen	16
7.3 Hoe gaan we om met cyberpesten?	17
7.4 Tips voor kinderen	18
7.5 Tips voor ouders	18
8 Bronnenboek en ideeën	19
8.1 Algemeen	19
8.2 Handige websites	20
Bijlagen	21

Inleiding

1.1 Inleiding

Op school worden kinderen soms gepest om uiteenlopende redenen. Binnen onze school tolereren we pesten niet. Door het nemen van allerlei preventieve maatregelen proberen we zoveel mogelijk problemen **te voorkomen**. We hebben hierover afspraken met elkaar gemaakt in dit document.

Dit protocol is samengesteld voor basisschool 't Slingertouw en is als bronnenboek te gebruiken om kinderen op een positieve manier met elkaar om te leren gaan. Wij proberen op deze manier op een **preventieve** manier pesten tegen te gaan. Als er een positieve groeps sfeer hangt en kinderen weten hoe ze respectvol met elkaar om kunnen gaan, dan vermindert pestgedrag.

Uiteraard voorkom je niet dat er nooit meer gepest wordt. Vandaar dat we in dit protocol ook beschrijven hoe te handelen als er melding wordt gemaakt (door ouders en/of kinderen) of geconstateerd wordt (door leerkrachten en/of begeleiders) dat er sprake is van (cyber) pesten. Op het moment dat pestgedrag in de groep gesignaleerd wordt, is het protocol een bruikbaar instrument om op de juiste manier om te gaan met pester en slachtoffer. In het protocol staat beschreven wat onder pesten wordt verstaan, wat de oorzaken kunnen zijn. Er staan richtlijnen beschreven hoe je met het slachtoffer om kan gaan. Maar ook hoe je met de pester om kan gaan.

De eerste drie weken van elk schooljaar (de kennismakingsweken) zal in het teken staan van sociaal-emotioneel leren. In deze map zijn ideeën te vinden om dagelijks oefeningen, activiteiten of lessen te geven die de groeps sfeer bevorderen. Het is de bedoeling dat elke groep in de eerste drie weken minimaal één of twee activiteit(en) per dag uitvoert. En na de drie weken hangt er in elke klas een pestposter. Dit wordt allemaal nader uitgelegd achter tabblad 'bronnenboek'.

Dit protocol is opgesteld door de intern begeleiders en enkele teamleden. Leerkrachten, kinderen, ouders en de medezeggenschapsraad onderschrijven gezamenlijk dit beleid.

Onze visie

2.1 Onze visie ten aanzien van sociaal emotioneel leren

Basisschool 't Slingertouw biedt kinderen de gelegenheid zich te ontwikkelen en te ontplooiën naar individuele talenten. Wij zijn van mening dat het belangrijk is om uit te gaan van de behoefte van kinderen om groot te worden, de wereld te begrijpen en daar deel van uit willen maken. De behoefte om deel uit te maken is de motor van ontwikkeling. Deze nieuwsgierigheid naar de wereld, die zich uit in een actieve houding, in het nemen van initiatieven, in onderzoeken en bevragen, vormt de aanzet voor ontwikkeling en leren. En is ook de aanzet tot het gevoel van **wereldburger** zijn, ene gevoel wat wij kinderen mee willen geven. Wij denken dat wereldburger zijn van alle leeftijden is en dat het gaat om bewustwording van dat wat jij doet effect heeft op de wereld.

De kinderen groeien op in een samenleving waarin het gebruik van de computer en andere hulpmiddelen gemeengoed zijn en allerlei feitelijke kennis snel kan worden opgezocht. Om straks in een dergelijke samenleving te functioneren is het niet alleen van belang dat kinderen overzicht krijgen, inzichten en begrippen leren, maar is het ook belangrijk om relaties aan te kunnen gaan, te netwerken en voor jezelf op te kunnen komen. We hechten daarom ook veel belang aan sociaal emotionele vaardigheden zoals: (zelf)vertrouwen, veilig voelen, een nieuwsgierige houding, samen werken, zelfstandig werken, relaties aangaan en onderhouden en communiceren.

't Slingertouw is een school waarin de ontwikkeling van kinderen centraal staat. Om het kind zo optimaal mogelijk te laten ontwikkelen, wil de school een uitdagende leeromgeving inrichten. Uitdagend zowel voor de kinderen als voor de leerkrachten. De kinderen en de leerkrachten moeten beiden op ontwikkelen en leren gericht zijn, maar daarnaast zeker ook op elkaar. Juist het richten op elkaar gebeurt door middel van gesprekken, complimenten geven, samenwerken, en samen spelen. Belangrijk is dat kinderen naar elkaar leren luisteren en elkaar leren respecteren, ook als ze anders zijn of anders denken.

Als team willen wij ons, ook op sociaal emotioneel gebied, continue ontwikkelen, zodat ons onderwijsaanbod en het sociale klimaat op 't Slingertouw steeds sterker wordt en wij nog beter aan de behoefte van kinderen tegemoet kunnen komen.

2.2 Doelstelling

Alle kinderen moeten zich in hun basisschoolperiode veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Het pestprotocol is bedoeld om duidelijkheid te scheppen rondom het thema pesten.

Wij streven ernaar:

- Dat kinderen zich veilig voelen, dat ze vertrouwen hebben in ons, in elkaar, in zichzelf en de mensen om hen heen;
- Dat de kinderen de kans krijgen zo veel mogelijk op eigen niveau te presteren;
- Het onderwijs zo te organiseren dat kinderen leren samen te werken;
- Dat kinderen niet alleen kennis maar ook sociale en praktische vaardigheden leren die nodig zijn om het samenwerken met de ander mogelijk te maken;
- Dat kinderen leren omgaan met gevoelens en emoties van zichzelf (en die van de ander);
- Dat kinderen leren een ander te respecteren en te waarderen;
- Dat wij bij de kinderen aandacht willen voor normen en waarden en respect voor ieders culturele en levensbeschouwelijke achtergrond;
- Dat kinderen zich ontwikkelen tot zelfstandige personen.

Hier ligt aan ten grondslag:

- Pesten moet door alle partijen: kinderen (gepeste kinderen, pester en de zwijgende groep), leerkrachten en de ouders als **probleem worden gezien**.
- Onze school moet pesten willen **voorkomen**. We moeten preventief bezig zijn en niet op pestproblemen wachten.
- Leerkrachten kunnen en willen pestgedrag **signaleren**. Leerkrachten moeten naar aanleiding daarvan ook een **duidelijke stelling** durven en willen nemen.
- Een **goede communicatie** tussen ouders/verzorgers en onze school achten wij van wezenlijk belang voor het voorkomen en zo nodig oplossen van het pestprobleem. Ouders worden bij vermoeden van pestgedrag tijdig door de leerkracht geïnformeerd. Wij verwachten van ouders dat zij bij signaleren van problematiek thuis onze school tijdig informeren en betrekken bij de problematiek.
- Praten alleen leidt tot niets. We moeten **kennis ook toepassen** in concreet gedrag en concrete situaties. Op deze wijze wordt kennis omgezet in een **vaardigheid** om positief met elkaar om te kunnen gaan (afspraken en omgangsregels).
- Voorbeeldgedrag van volwassenen binnen de school is van groot belang. In de houding van alle teamleden moeten kinderen kunnen aflezen, dat wij respect hebben voor elkaar en voor alle

kinderen op onze school. Wij moeten in ons gedrag duidelijk laten zien wat wij verstaan onder een veilige school.

- Onze school beschikt over een **herkenbare aanpak**.
- Als ouders menen dat onze school in gebreke is gebleven bij het oplossen van een pestprobleem volgens dit protocol dan kunnen zij onze vertrouwenspersonen inschakelen. Deze maakt melding bij de klachtencommissie die het probleem onderzoekt, deskundigen raadpleegt en het bevoegd gezag adviseert.

De vertrouwenspersonen op onze school zijn Lieke Aben en Robin Platjouw.

Begripsvorming

3.1 Pesten of plagen?

Pesten is het systematisch kwetsen van een persoon gedurende een langere tijd, door één of meerdere personen. Dit kan psychische (vernederen, negeren) en/of fysieke (slaan, schoppen) mishandeling betreffen. De pester oefent macht uit op het gepeste kind en deze ziet geen mogelijkheid om zichzelf te verweren.

Bij plagen is dit niet het geval. Het gaat daarbij om een incident waarbij de machtsverhouding weinig van elkaar verschilt. Het plagen kan ook als niet leuk ervaren worden, maar is niet echt bedreigend. Kinderen leren door het plagen met conflicten om te gaan.

3.2 Oorzaken van pestgedrag

Meestal is het zo dat iemand die gepest wordt vaak alleen is en weinig vrienden heeft. Vaak heeft hij een negatief zelfbeeld, is hij fysiek minder sterk en mondig minder vaardig. Kinderen die gepest worden, hebben vaak iets dat anders is dan bij andere kinderen. De pester gebruikt dit kenmerk vaak als excuus voor zijn pestgedrag.

Het gezin kan ook een oorzaak zijn van het pestgedrag. Het kan zijn dat in het gezin andere rollen ingenomen worden die niet passen binnen de groep op school en dat er andere waarden en normen in het gezin gelden. Bijvoorbeeld als de kledingkeuze van een kind sterk verschilt van de kledingkeuze van het overgrote deel van de groep.

Verder is gebleken dat kinderen die gepest zijn geweest later vaak ook weer gepest gaan worden. 'Het komt vaak voor dat kinderen die thuis, op school of in de sportclub als zondebok fungeren, een grotere kans lopen om in het voortgezet onderwijs een gelijksoortige behandeling te ondergaan.' (Van der Meer, 1988).

Verdere oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:

- weinig aandacht van ouders;
- lichamelijke afstraffing door ouders;
- ouders corrigeren agressief gedrag niet;
- zelf gepest zijn;
- reactie op bepaalde smaak-, geur- of kleurstoffen;
- slecht voorbeeld van ouders of andere volwassenen;
- slecht voorbeeld van leerkrachten;
- blootstelling aan geweld op tv of door computerspellen.

3.3 Signaleren van pestgedrag

Kinderen veranderen tijdens het opgroeien. Soms zijn deze veranderingen gemakkelijk te begrijpen en soms niet. Meestal gaan de vervelende periodes die bij deze verandering horen vanzelf weer over. Maar wanneer het moeilijk gedrag van een kind niet over gaat, is er vaak meer aan de hand. Pest gedrag kan hier een oorzaak van zijn.

Verschijnselen die veel voorkomen zijn dat het kind:

- niet meer naar school wilt;
- niets meer over school vertelt;
- nooit andere kinderen mee naar huis neemt en nooit bij anderen wordt gevraagd;
- op school slechtere resultaten haalt dan vroeger;
- vaak dingen kwijt is of met kapotte spullen thuis komt;
- vaak (vooral 's ochtends) hoofdpijn of buikpijn heeft;
- niet wil gaan slapen, veel wakker wordt of nachtmerries heeft;
- zijn verjaardag niet wilt vieren;
- niet wil buiten spelen;
- niet meer naar de club of speeltuin wil gaan;
- niet alleen een boodschap durft te doen;
- bepaalde kleren absoluut niet meer aan wil;
- thuis prikkelbaar, boos of verdrietig is;
- moeite heeft om geconcentreerd te blijven;
- somber, futloos of teruggetrokken is;
- slechtere eetlust heeft.

Op school zijn de volgende signalen mogelijk te herkennen:

- het kind wordt (herhaaldelijk) op een gemene manier gepest, uitgescholden, bespot, gekleineerd, belachelijk gemaakt, vernederd, bedreigd, gecommandeerd, overheerst of onderworpen. Het kind kan ook fysiek lastiggevalen worden (duwen, slaan, schoppen).
- Groepsgenoten steken de draak met hem en lachen hem op een spottende manier uit.
- Het kind is betrokken bij 'ruzies' waarin hij zich niet kan verdedigen en waaruit hij soms huilend probeert te ontsnappen.
- Zijn boeken, geld of andere eigendommen worden beschadigd of slingeren rond.
- Het kind is vaak alleen en hij wordt uitgesloten door de groep tijdens pauzes.
- Het kind lijkt geen enkele goede vriend in de groep te hebben.
- het kind wordt als een van de laatste gekozen bij het samenstellen van een team.
- Het kind probeert in de pauze dicht bij de leerkracht of andere volwassenen te blijven.
- Het kind vindt het erg moeilijk hardop te praten in de klas en geeft een angstige en onzekere indruk.
- Het kind ziet er bang, ongelukkig, neerslachtig en huilerig uit.

3.4 Gevolgen van pestgedrag

Over het algemeen geven veel kinderen zichzelf de schuld van het feit dat ze gepest worden of zijn. Ze schamen zich waardoor ze er niet of weinig over praten.

Het gepeste kind kan na de periode dat hij gepest is, op korte en/of lange termijn:

- minder gemotiveerd zijn om naar school te gaan;
- vaak hoofd- en buikpijn hebben, zit niet lekker in zijn vel;

- psychosomatische klachten hebben en reageert de spanning lichamelijk af. Dit kan tot in de volwassen leeftijd doorwerken;
- angst- en faalgevoelens hebben;
- nachtmerries hebben;
- het gevoel hebben dat niemand om hem geeft;
- achteruitgang in leerprestaties;
- gevoelens van wantrouwen en argwaan;
- een gebrek aan zelfvertrouwen waardoor het moeilijk blijft, ook in het latere leven, contacten en relaties aan te gaan;
- het kan zelfs voorkomen dat hij overweegt een einde te maken aan zijn leven.

Groepsvorming

4.1 Positieve groepsvorming

Ons uitgangspunt is dat voorkomen beter is dan genezen. We menen dat we als school daar een belangrijke rol in kunnen spelen. Daarom organiseren wij activiteiten die in het teken staan van **verbetering van het pedagogisch groeps- en leefklimaat**. Een positief leer- en leefklimaat geeft meer binding met de school en met elkaar, waardoor gewelddadig gedrag sterk afneemt.

In iedere groep proberen mensen hun positie te bepalen; dat is voor kinderen in een klas niet anders. Als leerkracht kun je een belangrijke rol spelen door dit groepsproces actief te leiden. Op die manier ontstaat een veilige sfeer waarin kinderen zich prettig voelen en het beste uit zichzelf kunnen halen. Bovendien zal er minder snel gepest worden en wordt er beter gepresteerd.

Fases van een onbegeleid groepsproces

Een groepsproces waar geen bewuste invloed door een leerkracht op wordt uitgeoefend doorloopt een aantal fases. Dit patroon start grofweg elke keer opnieuw na een langere vakantie. De precieze duur kan per fase verschillen en is daardoor niet goed te voorspellen. De volgende fases die elkaar chronologisch opvolgen worden onderscheiden:

1. **Forming**
In deze fase komt de klas voor het eerst (weer) bij elkaar – ‘Wat is mijn relatie tot de rest van mijn klasgenoten?’
2. **Storming**
Posities in de klas worden ingenomen. Tumultueuze fase.
3. **Norming**
Normen worden bepaald – ‘Hoe gaan we met elkaar om?’
4. **Performing**
Bij een positieve groepsvorming zijn de kinderen in deze fase productief. Mogelijk wordt deze fase niet bereikt wanneer de groep niet (goed) is begeleid. In dat geval stopt het proces.
5. **Reforming (evaluatie)**
Fase waarin duidelijk wordt dat het einde van de groepssamenstelling nadert.

Het begeleide groepsproces

Als leerkracht zet je het groepsproces naar jouw hand door op het volgende te letten:

- Wees je bewust van de genoemde fases in groepsvorming en van jouw rol als docent; jij bent onderdeel van de groep en hebt hierin tegelijk de leidersrol.
- Speel constant in op wat je ziet en benader je groep positief.

- Haal de norming-fase naar voren in de tijd; door bewust de norm samen met de klas vast te stellen, zal de storming-fase milder zijn en resulteren in minder probleemgedrag.

Praktische tips voor de verschillende fases:

Forming

- Sta op de eerste dag in de deuropening en begroet iedereen. Geef de kinderen een hand en maak oogcontact.
- Maak jouw voornemen voor het jaar duidelijk.
- Laat de kinderen hierna opschrijven hoe zij een leuke klas voor zich zien. Maak hiervan een top vijf en bespreek dit klassikaal. Willen de kinderen ook dat de klas zo met elkaar omgaat? De uitkomst vormt de basis voor de omgang met elkaar.
- Doe spelletjes om elkaar beter te leren kennen.

Norming

- Blijf letten op een respectvolle omgang met elkaar. Noem kinderen bij hun naam en laat je interesse van tijd tot tijd blijken. Het is van belang dat iedereen elkaar steeds beter leert kennen.
- Laat de klas gezamenlijke besluiten nemen. Dit bevordert de samenwerking.
- Benadruk in deze fase de overeenkomsten, niet de verschillen tussen de kinderen.

Storming

- Het proces van het uitvechten van de posities in de groep zal milder plaatsvinden in het begeleide groepsproces.
- Als de hiërarchische strijd uit de hand loopt, spreek je de kinderen aan op de omgangsvormen die in de forming-fase zijn bedacht. Omdat zij deze zelf hebben opgesteld zijn de kinderen hier gevoelig voor.
- Geef positieve feedback bij goed gedrag.

Performing

- De kans is groot dat door juiste begeleiding een positieve werksfeer is ontstaan. Toch blijft het groepsproces kwetsbaar. Blijf vooral goed observeren wat er gebeurt op groepsniveau en speel hierop in.

Reforming

- Wanneer de groepsvorming prettig is verlopen voor de kinderen kan het uit elkaar gaan lastig zijn. Een uitstapje o.i.d. is daarom in deze fase een goede afsluiting van het samenzijn.

Gezamenlijke inspanning

Iedereen heeft op onze school zijn eigen rol om het groepsproces op een positieve manier te laten verlopen. Allereerst begint dat bij het goede voorbeeld van de directie aan haar medewerkers zelf. Heerst er onder de medewerkers een veilige sfeer? Ook de leerkrachten vervullen een gezamenlijke rol, evenals de ouders van de kinderen. Deze gezamenlijke inspanning is van groot belang.

De directie:

- We werken vanuit de kernwaarde van samenwerken en iedereen mag meedoen. Samenwerking heeft een prominente plek in ons onderwijs en is op verschillende manieren in de klassen terug te vinden. Door samen te werken, moeten kinderen elkaar helpen en doet de leraar een stapje terug.
- We zetten groepsdynamica op de agenda. Door aandacht voor dit thema ontstaat een veiligere sfeer waardoor minder pestgedrag kan ontstaan en beter gepresteerd wordt.
- In de eerste weken van het onderwijsjaar faciliteren we alle leerkrachten in tijd en geld om een groepsactiviteit te organiseren met de klas.
- We organiseren gemeenschappelijke activiteiten voor de kinderen (o.a. sportdag, schoolkamp, open podium, thematisch onderwijs in de middagen).
- Binnen onze school werken we met de omgangsregels. Deze zijn bij alle kinderen en teamleden bekend. In de groep worden de omgangsregels regelmatig onder de aandacht gebracht en daar waar nodig wordt dit gecommuniceerd met ouders, zodat ook ouders hiervan op de hoogte zijn.

- Binnen onze school wordt jaarlijks een kinderraad geformeerd, genaamd Slingerraad (zie [bijlage 2](#)). Kinderen kunnen hun vraag/probleem/opmerking kwijt bij de Slingerraad. De kinderen die een plek hebben binnen de Slingerraad gaan een aantal keer per jaar in gesprek met de directie over uiteenlopende zaken ingebracht door de kinderen van onze school en/of het team. We werken hiermee aan actief burgerschap. (zie [bijlage 3](#))
- Jaarlijks wordt er bekeken óf en welke groepen baat zouden kunnen hebben bij de inzet van de Rots en Water training.

De leerkrachten:

- Let erop dat jij onderdeel bent van de groep en dat je vanuit die rol een leiderspositie in kan nemen. Je rol is bepalend.
- Blijf met elkaar in gesprek over wat groepsdynamisch gezien wordt in de groep. Hierbij kan het maken van een sociogram meer inzicht geven in de groepsdynamiek.
- We werken met het programma 'Zien' en 'Basisontwikkeling' om daarbij ook de groep als totaal in beeld te krijgen.
- De leerkracht kent zijn kinderen en de kinderen kennen hun leerkracht.
- We werken in iedere groep met een pedagogisch groepsplan. Dit groepsplan is gekoppeld aan divers bronmateriaal. Deze wordt ingezet naar gelang de behoeftes van de groep.

De ouders:

- De ouders zijn verantwoordelijk voor hun kind. Het is daarom belangrijk om als leerkracht goed contact te onderhouden met de ouders.
- We verwachten dat ouders aanwezig zijn bij de verslaggesprekken over hun kind.
- Daarnaast moedigen we ouders aan om aanwezig te zijn bij informatieavonden.

4.2 Kennismakingsweken

Om op een preventieve manier met pesten om te gaan besteden wij de eerste drie weken van elk schooljaar aan sociaal-emotioneel leren. We willen proberen om een zo sterk, stabiel en veilig mogelijk klimaat in de klas te creëren.

In de klas moet een sfeer zijn van veiligheid en vertrouwen. Er moet wederzijds respect zijn en kinderen moeten leren elkaars meningen te respecteren. Ze moeten leren luisteren naar elkaar en elkaar kunnen helpen.

Belangrijk is dus om de sfeer optimaal te krijgen en te houden. Het meest geschikte moment om een goede start te maken zijn de eerste weken van het schooljaar. In die weken wordt de groep opnieuw gevormd en kan de basis gevormd worden voor een veilig en prettig klimaat in de klas. Vandaar dat deze eerste drie weken (de kennismakingsweken) op de hele school in teken staan van sociaal-emotioneel leren: positieve groepssfeer en cohesie creëren. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de spelvormen, oefeningen en lessen achter in de map.

In de eerste drie weken zal er elke dag een activiteit, een les of een spelvorm met de kinderen worden ondernomen ter bevordering van de groepscohesie. Uiteraard mogen er ook bronnen gebruikt worden uit ander materiaal dan deze map, maar voeg deze activiteit of les dan wel toe, zodat andere collega's daar ook profijt van hebben.

Ter afsluiting zorgt elke groep dat er zichtbaar in de klas iets hangt of staat wat de kinderen er dagelijks aan herinnert dat er positief met elkaar wordt omgegaan en dat er niet gepest wordt. Dit zou bijvoorbeeld een pestposter kunnen zijn. Deze poster is vrij ter invulling. De bedoeling is dat de poster centraal komt te staan qua onderwerp en vervolgens een plekje krijgt in de klas. Afspraak die er bijvoorbeeld bij gemaakt kan worden is dat alle kinderen hun handtekening erop zetten om samen af te spreken dat er dit jaar niet gepest gaat worden en dat er respectvol met elkaar omgegaan wordt. Daarnaast worden de

positief uitgewerkte regels aan het slingertouw gehangen. Dit zijn in eerste instantie de drie (hoofd)omgangsregels /uitgangspunten:

1. Wij gaan op een positieve manier met elkaar om (respect)
2. Iedereen hoort erbij (acceptatie)
3. De school is van ons allemaal (om ervoor te zorgen dat de school netjes blijft/ betrokkenheid).

Daarnaast kunnen de hoofdregels toegespitst worden in specifieke klassenregels en ook aan 't Slingertouw worden gehangen.

4.3 Preventief handelen

Elke groepsleerkracht kan er voor zorgen dat zijn groep een veilige en prettige omgeving is. Het belangrijkste is daarbij het voorbeeld wat de groepsleerkracht daarbij zelf geeft. Een leerkracht laat de kinderen uitpraten, luistert naar hen, geeft hun complimenten enzovoort. Van groot belang is dat een leerkracht signalen van pestgedrag kan herkennen en daarop kan reageren.

Wordt het pestprobleem serieus genomen door de leerkracht is pesten beter te voorkomen. Voor kinderen betekent het dat ze moeten weten dat ze bij volwassenen aan kunnen kloppen met deze problemen. Voor volwassenen betekent het dat ze er moeten zijn voor de kinderen en alle signalen die ze zien of horen serieus nemen. Als kinderen komen met pestproblemen moet er goed geluisterd worden en er moet over gepraat worden. Dat kan in de vorm van groepsgesprekken, regels opstellen zorgen ervoor dat de regels nageleefd worden.

In de klas moet er dus wel een sfeer zijn van veiligheid en vertrouwen om met signalen naar de leerkracht te durven gaan.

Belangrijk is dus om deze sfeer optimaal te krijgen en te houden. Het meest geschikt om een goede start te maken zijn de eerste weken van het schooljaar. In die weken wordt de groep opnieuw gevormd en kan de basis gevormd worden voor een veilig en prettig klimaat in de klas. Vandaar dat deze eerste drie weken (de kennismakingsweken) op de hele school in teken staan van sociaal-emotioneel leren: positieve groepssfeer en cohesie creëren. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de spelvormen, oefeningen en lessen achter in de map.

Onze werkwijze

5.1 Aanpak van ruzies en pestgedrag in enkele stappen

Wanneer kinderen ruzie met elkaar hebben en/of elkaar pesten proberen zij en wij:

Stap 1 Er eerst zelf (en samen) uit te komen.

Stap 2 Op het moment dat één van de kinderen er niet uitkomt (in feite het onderspit delft en verliezer of zondebok wordt) heeft deze het recht en de plicht het probleem aan de meester, juf of in intern begeleider voor te leggen.

Stap 3 De leerkracht (eventueel samen met de anti-pestcoördinator) brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderend gesprek en probeert samen met hen de ruzie of pesterijen op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken. Bij herhaling van pesterijen/ ruzies tussen dezelfde kinderen volgen sancties.

Stap 4 Bij herhaaldelijke ruzie/pestgedrag neemt de leerkracht (altijd samen met de anti-pestcoördinator) duidelijk stelling en houdt een bestraffend gesprek met het kind die pest/ruzie maakt. De fases van bestraffen treden in werking (zie bij fase 3). De ouders worden op de

hoogte gebracht van het ruziepestgedrag. Leerkracht(en), ouders en anti-pestcoördinator proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing.

5.2 Aanpak voor als er toch in je groep gepest wordt

Als er onverhoopt toch gepest wordt in je groep gaan wij op onze school als volgt te werk:

Stap 1 Steun bieden aan het kind dat gepest wordt

Hierbij kan aan verschillende dingen gedacht worden. Het is leerkrachtafhankelijk en vooral persoonsafhankelijk welke wijze wordt gebruikt.

De volgende mogelijkheden worden aangeboden:

- De leerkracht gaat samen met het gepeste kind in gesprek en probeert samen oplossingen te bedenken.
- Je kunt er ook voor kiezen het kind te laten opschrijven wat hij heeft meegemaakt en van daaruit samen oplossingen bedenken.
- Je zou de peestsituatie na kunnen spelen in een rollenspel (maar dat is moeilijker te realiseren als je ook nog een groep aan het draaien bent).
- Met het gepeste kind samen een casus bekijken en deze situatie bespreken en oplossingen bedenken gericht op de situatie uit de casus.
- Gebruik maken van plaatjes van gezichten (boos, verdrietig, lachend, huilend).
- Het kind kan de situatie tekenen en van daaruit een gesprek voeren.

Naast deze steun breng je de ouders van zowel de pester als de gepeste leerling op de hoogte. Ouders worden pas in stap 5 echt betrokken, maar het is belangrijk dat zij al eerder op de hoogte zijn.

Stap 2 Steun de pester

Het is ook belangrijk om soortgelijke gesprekken met de pester te voeren om achter de oorzaken en achterliggende redenen te komen. Dus ook aan de hand van tekeningen, rollenspellen, schrijven of enkel spreken een goed gesprek te voeren. Ook hierbij kiest de leerkracht het middel wat het beste bij hem/haar past.

Stap 3 Contact tussen pester en gepeste kind

Na het bespreken van de situatie en het bedenken van de mogelijke oplossingen met de pester, betrek je het gepeste kind bij het gesprek en gezamenlijk worden mogelijke oplossingen besproken.

Na het bespreken van de situatie en het bedenken van de mogelijke oplossingen met de pester, betrek je het gepeste kind niet bij het gesprek.

Stap 4 Met de groep bespreken

Deze acties onderneem je alleen als de situatie ernstig is en structureel.

- Praten over peestsituatie: iedereen op de hoogte stellen wat er in de groep gebeurt. Met de groep de mogelijke oplossingen bespreken.
- De groep laten opschrijven hoe zij tegen de peestsituatie aan kijken en vanuit dit 'verslag' een gesprek voeren met de groep en samen de mogelijke oplossingen bespreken.

Verder kun je ook creatieve of drama-activiteiten ondernemen om van daaruit de situatie te bespreken.

Belangrijk is om de zwijgende meerderheid te activeren, die laten het vaak doorgaan.

Stap 5 Ouders betrekken

- Met de ouders van het gepeste kind in gesprek gaan, maar ook met de ouders van de pester in gesprek gaan (na beide gesprekken ouders een keer in een driegesprek).

- Met de ouders van het gepeste kind en de ouders van de pester gescheiden in gesprek gaan samen met hun kind.

Stap 6 Oplossingen / straf / begeleiding organiseren

Na alle activiteiten die in het teken hebben gestaan een compleet beeld te krijgen van het soort pestgedrag, de complete situatie en vooral de achterliggende oorzaken wordt daar een passende oplossing voor gezocht. Te denken valt aan:

- (Alternatieve) straf voor de pesters gericht op empathie/sociale vaardigheden ontwikkelen door gebruik te maken van de bronnen uit deze map.
- Begeleiding organiseren voor de gepeste leerling (IB-er of schoolexterne deskundigen: Kanjertraining, Plezier op School).
- Relatieherstel pesters-gepeste.
- Heen-en-weerschrift voor een bepaalde tijd tussen leerkracht en ouders.
- Eventueel relatieherstel tussen betrokken ouders van pesters en/of gepeste en school.
- Werken aan een positief klasklimaat in de groep waar gepest is, waarbij gebruik gemaakt kan worden van de bronnen uit deze map.

Stap 7 Het team betrekken

- Met een collega de peestsituatie bespreken
- Met het team de peestsituatie bespreken

Stap 8 Oplossing bepalen en kenbaar maken

Vanuit de mogelijke oplossingen voortkomend uit de vorige stappen wordt een definitieve oplossing gekozen. Deze wordt kenbaar gemaakt aan de betrokkenen en wordt ten uitvoer gebracht.

Stap 9 Vinger aan de pols

Belangrijk is om als leerkracht de vinger aan de pols te houden wanneer de rust is wedergekeerd. Vaak kan het sluimerend doorgaan en is de pester extra alert op ingrijpen van school. De gepeste durft niet altijd wéér aan de bel te trekken. Blijf alert of het probleem daadwerkelijk is weggenomen. Dit kan door tijdens pauzes extra op te letten (vaak gebeurt het pesten in vrije situatie) of door in gesprek te gaan met het gepeste kind of de pesters. Ook kun je in gesprek gaan met klasgenootjes. Als de sfeer veilig en open is zullen zij wel eerlijk zijn als er gepest wordt, maar ze zullen niet altijd willen klikken. Soms omdat ze ook bang zijn om gepest te gaan worden, of simpelweg omdat ze zich er niet mee willen bemoeien. De leerkracht zou ook na verloop van tijd contact kunnen opnemen met de ouders van het gepeste kind of zij nog signalen van hun kind hebben opgepikt die zouden kunnen wijzen op dat het nog steeds gepest wordt.

Stap 10 Voor de gepeste leerling

Wanneer je merkt dat in stap 9 de oplossingen niets opgeleverd hebben en het pesten door blijft gaan, gaat de leerkracht voor zichzelf de voorgaande stappen nog eens na. "Is er iets over het hoofd gezien, zijn er nog andere oplossingen, moet er iets herhaald worden?" Wanneer de leerkracht vervolgens merkt dat het pestprobleem voor de leerkracht en voor de school te groot gaat worden; als het kind psychische klachten gaat krijgen waar je als school geen hulp meer aan kan bieden, wordt het tijd om externe hulp in te gaan schakelen.

De leerkracht kan samen met de intern begeleider contact leggen met schoolmaatschappelijk werk. Schoolmaatschappelijk werk legt vervolgens de link, wanneer dat nodig mocht zijn, met andere externe instanties zoals RIAGG.

Stap 10 Voor de pester

Wanneer je merkt dat in stap 9 de oplossingen niets opgeleverd en het pesten door blijft gaan en de pester teveel schade aanricht bij de medeleerling(en), moet de school ingrijpen. Wanneer het probleem te hardnekkig gaat worden, er al meerdere gesprekken met de pester en zijn ouders zijn geweest en voldoende begeleiding, volgt er een sanctie voor de pester. We gaan ervan uit dat dit uitzonderlijke gevallen en situaties zijn. De leerling kan dan van school verwijderd worden.

- NB1.** Dit stappenplan kan uiteraard na elke stap stopgezet worden omdat het probleem dan al voldoende is opgelost.
- NB2.** Neem elke melding van pestgedrag serieus! Zorg voor een vertrouwde basis en veiligheid waarin kinderen, ouders en collega's zich vrij voelen om het pesten te melden. Iedereen moet dit kunnen melden aan de betreffende leerkracht. Als leerkracht zul je het niet altijd als eerste opmerken.

5.3 Anti-pestcoördinatoren

Op onze school hebben wij twee anti-pestcoördinatoren. Dit zijn Jill Grant en Danielle Tacken. Zij hebben de volgende taken:

- Zij zijn verantwoordelijk voor het **anti-pestbeleid** binnen onze school; zij houden zicht op de berichtgeving en wetgeving omtrent het onderwerp pesten binnen het primair basisonderwijs zodat ons anti-pestbeleid up-to-date is en voldoet aan de wet.
- Jill en Danielle zijn er verantwoordelijk voor dat alle direct betrokken partijen **kennis hebben** van het anti-pestprotocol. Zij zullen ervoor zorgen dat het anti-pestprotocol binnen onze school regelmatig onder de aandacht wordt gebracht en 'leeft' binnen onze school.
- Eens in het jaar zullen Jill en Danielle het anti-pestprotocol op een **vergadering** op de agenda zetten; dit om als team gezamenlijk te beoordelen of het protocol nageleefd wordt, of het (nog) up-to-date is en of we er als team zaken in zouden willen veranderen.
- Binnen onze school zijn Jill en Danielle het **aanspreekpunt** voor alles wat te maken heeft met 'pesten'. Zowel kinderen, als ouders/verzorgers en collega's kunnen een beroep op hen doen. Jill en Danielle zullen samen met de betreffende kind(eren), de betreffende ouders en de betreffende leerkracht(en) het pestprobleem in kaart brengen en op zoek gaan naar oplossingen. Vervolgens zullen zij een vinger aan de pols houden tijdens het traject dat uitgezet wordt en het aanspreekpunt blijven.

Regels en afspraken

6.1 Omgangregels

We hanteren omgangsregels op schoolniveau die we samen met het team hebben bepaald en opgesteld. We onderscheiden daarbij drie hoofdregels. Deze dienen als uitgangspunt voor het maken van de klassenregels:

1. **Wij gaan op een positieve manier met elkaar om (respect)**
2. **Iedereen hoort erbij (acceptatie)**
3. **De school is van ons allemaal (om ervoor te zorgen dat de school netjes blijft / betrokkenheid)**

Afspraken op schoolniveau ten aanzien van het omgaan met deze drie regels/uitgangspunten:

- Per jaargroep kunnen deze regels dus verschillend worden "ingekleurd". Het is van belang dat deze regels in de eerste weken na de zomervakantie samen met de groep opgesteld worden (dan heb

je er nog invloed op, doe je het pas na 6 weken, heeft de groep zich al “gezet” en zijn er al impliciete klassenregels gevormd die jij wel eens niet zou willen hebben!). Het gaat hierbij specifiek om omgangsregels. Natuurlijk maak je in je groep ook regels en afspraken die betrekking hebben op een goede organisatie. Die vallen echter niet onder het soort regels waar we het hier over hebben.

- Gebruik bij het opstellen van de regels de criteria voor goede school en klassenregels.
- In de eerste schoolweek na de zomervakantie worden de drie uitgangspunten aan het Slingertouw gehangen. De afspraken die met de kinderen gemaakt worden komen daar eveneens aan te hangen. De klassenregels kunnen prima worden ingepast in de drie kennismakingsweken.
- Het is goed als de regels visueel gemaakt worden door bijvoorbeeld gebruik te maken van pictogrammen. Leuke ideeën hiervoor vind je op de site: www.goedgeregeld.nu.
- Om regels niet te laten wegzakken: Stel een regel van de week in / regel in het zonnetje.

6.2 Gouden regels voor de kinderen

1. Je accepteert een kind zoals hij of zij is.
2. Alle kinderen mogen meedoen tijdens het spelen.
3. Je vraagt altijd vooraf of je spullen van een ander mag lenen.
4. Je behandelt een ander, zoals je zelf ook behandeld wilt worden.
5. Je lacht een kind niet uit en je roddelt niet over andere kinderen.
6. Je bedreigt elkaar niet en je doet elkaar geen pijn.
7. Je gebruikt alleen woorden die je zelf ook leuk vindt om te horen.
8. Je bemoeit je niet met een ruzie door zomaar partij te kiezen.
9. Als je zelf ruzie hebt, praat het eerst uit. Lukt dat niet dan meld je dat bij je juf of meester.
10. Als je ziet dat een kind gepest wordt, dan vertel je dat aan de juf of meester, dat is dan geen klikken!

6.3 Belonen en straffen

Met het opstellen van regels ben je er niet, dat betekent immers niet automatisch dat kinderen (en volwassenen!) zich daaraan kunnen houden. Om het naleven van regels te bevorderen, maakt de leerkracht gebruik van mechanismen als belonen en straffen. Daarbij is het tevens van belang dat kinderen zelf inzicht krijgen in waarom ze zich wel of juist niet goed aan de regels houden. Dit reflecterend inzicht bevorderen is tevens een taak van de leerkracht. Afspraken op schoolniveau ten aanzien van het omgaan met belonen en straffen.

Belonen

- Het uitgangspunt is allereerst een positieve en groepsgewijze benadering.
- Activiteiten om de groep te belonen mogen natuurlijk per leerkracht en groep verschillen, als het doel maar blijft dat je de kinderen positief stimuleert. Denk eraan dat belonen niet altijd met iets materieels hoeft!

Ideeën/suggesties hiervoor kunnen zijn:

- Het naleven van de regels in een wolk of zon evalueren met de groep. Meer zonnetjes dan wolken: grabbelen / iets leuks doen / kinderen zelf laten kiezen welke activiteit zij willen doen.
- Een eigen beloningskaart: 5 keer groen betekent een sticker of iets anders leuks/stimulerends.

Straffen

Afspraken op schoolniveau:

- We geven geen strafregels!
- We straffen niet fysiek, bij de hand nemen mag wel
- Bij straf worden de ouders ingelicht
- Nablijven mag (doel = gesprek, de taak van de leerkracht is dan ook om zich met het kind en zijn/haar probleem bezig te houden), als het langer duurt dan 15 minuten worden de ouders voorafgaand gewaarschuwd, of de ouders worden opgebeld als het kind van school vertrekt.
- Bij uitzondering heeft nablijven een ander doel dan komen tot een gesprek over het gedrag van het kind.
- Kinderen blijven niet alleen (zonder toezicht) in de groep of op de gang.
- Een kind mag wel op de gang staan als de leerkracht hem/haar door het glas kan zien. Dit echter niet langer dan 5 minuten en altijd met een waarschuwing vooraf en een gesprek achteraf. Als het vaker nodig is, wordt dit met collega's, ouders en soms ook met de andere kinderen uit de groep besproken.
- Voorafgaand aan de straf komt altijd eerst een waarschuwing.
- Als er iets gebeurt wat **echt niet door de beugel kan**, worden de ouders geïnformeerd voordat het kind thuis is.

Ideeën / suggesties ten aanzien van straf:

- Kinderen zelf laten bepalen wat de straf of sanctie is.
- Iets vies gemaakt? Schoonmaken! (omdat straf moet passen bij dat wat er mis ging)
- Kauwgom? Tafels poetsen.
- Na een straf het kind een zogenaamd "oeps-blad" laten invullen (Oeps, het ging even mis: 2 vragen: waarom ging het mis en wat had je anders kunnen doen?). Doel: reflectie op gang brengen, het kind over zijn/haar eigen gedrag laten nadenken.

6.4 Sanctiebeleid

Bij anti-pestbeleid past ook een sanctiebeleid. Het moet voor iedereen duidelijk zijn welke maatregel bij welk gedrag genomen wordt. Het moet ook duidelijk zijn wie in welke situatie een sanctie kan opleggen.

- a. **De leerkracht heeft het idee dat er sprake is van onderhands (niet zichtbaar bijv. via mail etc.) pesten.** In zo'n geval stelt de leerkracht een algemeen probleem aan de orde om langs die weg bij het probleem in de klas te komen.
- b. **De leerkracht ziet dat een leerling wordt gepest (of de gepeste of medekinderen komen het bij hem melden). En vervolgens leveren stap 1 t/m 4 (zie hoofdstuk 5: aanpak van ruzies en pestgedrag in enkele stappen) geen positief resultaat op voor de gepeste.** De leerkracht neemt duidelijk een stelling in. De straf is opgebouwd in 5 fases; afhankelijk van hoe lang de pester door blijft gaan met zijn/haar pestgedrag en geen verbetering vertoond in zijn/haar gedrag.

Fase 1:

- Eén of meerdere pauzes binnen blijven;
- Nablijven tot alle kinderen naar huis vertrokken zijn;
- Een schriftelijke opdracht, zoals een stelopdracht over de toedracht en zijn of haar rol in het pestprobleem;
- Door gesprek: bewustwording voor wat hij met het gepeste kind uithaalt;
- Afspraken maken met de pester over gedragsveranderingen. De naleving van deze afspraken komen aan het einde van iedere week (voor een periode) in een kort gesprek aan de orde. Gesprekken worden altijd vastgelegd door de leerkracht.

Fase 2:

- Een gesprek met de ouders, als voorgaande acties op niets uitlopen. De medewerking van de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd om een einde aan het probleem te maken.

Fase 3:

- Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld zoals de schoolarts van de GGD of schoolmaatschappelijk werk.

Fase 4:

- Bij aanhoudend pestgedrag kan er voor gekozen worden om een leerling tijdelijk in een andere groep te plaatsen, binnen onze school. Ook het (tijdelijk) plaatsen op een ander kindcentrum/school behoort tot de mogelijkheden.

Fase 5:

- In extreme gevallen kan een leerling geschorst of verwijderd worden. (De procedure voor schorsen en verwijderen staat beschreven in de schoolgids.)

Digitale pesterijen

7.1 Cyberpesten: wat is dat?

Internet en andere digitale communicatiemiddelen zijn niet meer weg te denken uit de maatschappij. Helaas blijkt de elektronische snelweg ook een kanaal voor intimidatie. Online pesten, digitaal pesten en cyberpesten. Het zijn allemaal termen die we gebruiken voor pestgedrag via sociale media. Beschermd door anonimiteit gaat cyberpesten veel verder dan andere vormen van pesten. Cyberpesten (of digitaal pesten) is pesten via internet en sociale media. Bijvoorbeeld:

- Een gemeen bericht sturen via WhatsApp;
- Uitsluiting in WhatsApp-groepen;
- Iemand uitschelden of belachelijk maken op Facebook, Tiktok, Snapchat of Instagram;
- Een dreigbericht of dreigmail sturen;
- Foto's of filmpjes van iemand anders op internet zetten.

Cyberpesten gebeurt vaak anoniem. De daders voelen zich veilig en onherkenbaar, waardoor ze weinig terughoudend zijn. Cyberpesten is directer en harder dan "gewoon" pesten. Omdat dader en slachtoffer niet in direct contact met elkaar staan, verschuiven hierdoor grenzen en de dader gaat verder omdat deze zich niet geremd voelt. Het slachtoffer voelt zich onveilig dan bij gewoon pesten, want hij is nergens vrij; niet op school en ook niet thuis!

De impact van cyberpesten kan veel groter zijn dan bij gewoon pesten, mede omdat er veel meer mensen zijn die via het internet kennis kunnen nemen van cyberpesten.

7.2 Preventieve maatregelen

Hoofregel: **Wat je offline niet doet, moet je online ook niet doen!**

Onze school kan kinderen helpen ze weerbaar en bewust te maken. Praat met kinderen over wat hij/zij doen op internet en maak afspraken:

- Deel nooit privégegevens, zoals naam, adres, telefoonnummer of de naam van onze school;
- Verzin (samen) een goede nickname;
- Scherm je profiel zoveel mogelijk af; 'alleen voor vrienden' is de beste optie;

- Plaats alleen neutrale foto's (geen sexy foto's) of beter nog, helemaal geen foto's waarop je gezicht herkenbaar is;
- Wees selectief in het accepteren van een vriendschapsverzoek. Doe dit alleen wanneer je iemand in het echte leven ooit hebt ontmoet;
- Verwijder onbekende mensen uit je vriendenlijst;
- Houd wachtwoorden en inloggegevens altijd geheim, ook voor je beste vriend(inn)en;
- Niet schelden en geen mensen kwetsen, dat zou je in het echt ook niet doen;
- Heb je iets vervelends gezien of meegemaakt? Vertel het aan iemand die je vertrouwt, bijvoorbeeld een ouder, buurvrouw of leerkracht.

7.3 Hoe gaan we om met cyberpesten?

Het cyberpesten vindt grotendeels plaats buiten onze school, waardoor direct ingrijpen moeilijk is voor leerkrachten. Dat betekent niet dat onze school zich daarom afzijdig kan houden. De gevolgen van digitaal pesten kunnen van invloed zijn op het sociale en veilige klimaat in de klas.

- Als er signalen komen van kinderen, dat deze vorm van pesten voorkomt, nemen wij deze serieus. Cyberpesten wordt bespreekbaar gemaakt in de groep.
- Het is van groot belang dat de school stelling neemt tegen pesten. Dit geeft slachtoffers het gevoel dat ze gesteund worden en pesters het idee dat ze in de gaten gehouden worden en dat hun acties worden afgekeurd. Voor kinderen die gepest worden is het belangrijk dat er een vertrouwenspersoon is bij wie ze terecht kunnen met hun problemen.
- Bij het voorkomen van cyberpesten is een belangrijke rol weggelegd voor de ouders van kinderen. Zij zijn de enigen die thuis het internetgebruik van hun kinderen in de gaten kunnen houden.

Het stappenplan na een melding van cyberpesten

1. Bewaar de berichten. Vertel kinderen hoe ze dat kunnen doen (screenshot, printscreen, chatgesprekken opslaan).
2. Blokkeren van de afzender. Leg het kind zo nodig uit hoe hij/zij de pestmail kan blokkeren.
3. Probeer de dader op te sporen. Soms is de dader te achterhalen door uit te zoeken van welke computer op school het bericht is verzonden. Neem contact op met de ICT-coördinator. Het is mogelijk om van het IP-adres van de e-mail af te leiden van welke computer het bericht is verzonden. Ook is er van alles mogelijk via de helpdesk.
4. Neem contact op met de ouders van het gepeste kind. Geef de ouders voorlichting over welke maatregelen zij thuis kunnen nemen.
5. Verwijs de ouders zo nodig door. Op sites zoals www.meldknop.nl, www.mijnkindonline.nl en www.opvoeden.nl staat veel nuttige informatie en staat onder andere het gratis telefoonnummer 0800-5010 voor tips en adviezen.
6. Adviseer aangifte. In het geval dat een kind stelselmatig wordt belaagd is er sprake van stalking en dan kunnen de ouders aangifte doen. Ook wanneer het slachtoffer lichamelijk letsel of materiele schade is toegebracht, kan de politie worden ingeschakeld. Zo nodig kun je verwijzen naar Bureau Slachtofferhulp (www.slachtofferhulp.nl, telefoonnummer 0900-0101).
7. De counselor. Verwijs de pester en/of de gepeste door naar de counselor wanneer verdere begeleiding nodig is.

7.4 Tips voor kinderen

Wat kun je doen om digitaal pesten en misbruik te voorkomen?

- Bedenk dat niet alles waar is, wat je op het internet tegenkomt.
- Gebruik een apart email-adres (zoals Hotmail) om jezelf te registreren op websites. Kies een e-mailadres dat niet je eigen voor- en achternaam volledig weergeeft.
- Gebruik altijd een bijnaam als chat.
- Zorg dat je wachtwoorden geheim blijven en niet makkelijk te raden zijn. Als anderen wel binnen zijn gekomen, neem dan contact op met de beheerder van de site.
- Als je een vervelend gevoel hebt over iets wat je hebt gezien of meegemaakt, vertrouw dan op je gevoel en vertel het aan iemand die je vertrouwt.
- Blijf zelf respectvol naar anderen, scheld niet terug.
- Ga weg uit de chatroom als er iets vervelends gebeurt.
- Verwijder onbekende mensen uit je contactlijst.
- Bel of mail niet zomaar met personen die je alleen van internet kent. Spreek niet met ze af zonder dat je ouders dit weten.
- Verstuur zelf geen flauwe grappen, dreigmail of haatmail.
- Geef geen persoonlijke informatie aan mensen die je alleen van chatten kent. Let vooral op bij foto's van jezelf. Als je een foto op internet zet, kan deze gemakkelijk gekopieerd en op een andere website geplaatst worden. Zo kan hij jarenlang terug te vinden zijn. Foto's kunnen ook bewerkt worden.
- Wees zeer voorzichtig met het gebruik van je webcam. Jouw beelden kunnen worden opgeslagen en gebruikt worden om ze aan andere personen te laten zien of voor doeleinden gebruikt worden die jij niet wilt.

Wat kun je tegen cyberpesten en misbruik doen?

- Niet persoonlijk opvatten als het van mensen komt die je niet kent. De anonimiteit van internet maakt dat mensen makkelijker gaan schelden.
- Reageer nooit op pestmails of andere digitale pesterijen. Verwijder de e-mail zo mogelijk zonder hem te openen. Als je niet reageert, gaan pesters vaak op zoek naar iemand anders om te pesten.
- Blokkeer de afzender. Als het gaat om appjes op de mobiele telefoon, dan heb je soms de mogelijkheid om nummers te blokkeren.
- Bewaar de bewijzen. Maak een screenshot/printscreen of sla ze op. Van het IP-adres van de e-mail kan soms worden afgeleid van welke computer de e-mail verzonden is. Een provider heeft vaak een helpdesk die klachten over nare mail aan kan nemen. Men heeft daar ook de technische mogelijkheden om na te gaan wie de mail heeft verstuurd. Bel de helpdesk op.
- Ga naar de juf of meester toe op school. Deze zal je verder helpen om het pestgedrag te stoppen.
- Bij stalken kun je aangifte doen bij de politie, samen met je ouders. Het is strafbaar. Voor meer informatie over aangifte doen ga je naar www.pestenislaf.nl

7.5 Tips voor ouders

Wat kun je doen om digitaal pesten en misbruik te voorkomen?

- Ga regelmatig even bij je kind kijken als je kind achter de computer of een device zit.
- Ook kun je je kind vertellen over **veilig gebruik van internet**.

- Praat er met je kind over dat digitaal pesten vaak voorkomt. En dat je kind jou alles kan vertellen als dit gebeurt.
- Toon interesses voor waar je kind mee bezig is. Daardoor heb je het waarschijnlijk eerder in de gaten als je kind wordt gepest.
- Als je kind gepest wordt, is het prettig als het zijn verhaal bij jou kwijt kan. Je kunt je kind uitleggen dat het zich niet schuldig hoeft te voelen.
- Als ouder kun je je kind **steunen en helpen**. Ook als je kind **zelf de pester is**.

Wat als een gepest kind naar jou als ouder toe komt?

- Complimenteer dat het kind naar je is toegekomen.
- Een kind dat wordt gepest, heeft in eerste instantie behoefte aan steun.
- Luister naar hem/haar en neem zijn/haar verhaal serieus.
- Onderneem niet meteen actie.
- Bedenk eerst (samen met je kind) wat de beste aanpak is.
- Stap pas (na overleg met het kind) naar school en/of ouders en/of andere partijen.
- Pak internet (of computer of tablet) niet af. Het lijkt misschien een oplossing, maar het is oneerlijk om een kind zo'n zware straf te geven terwijl hij/zij eigenlijk slachtoffer is.

Adviseer het kind om het volgende te doen:

- Reageer niet op de mail, berichtjes of filmpjes.
- Bewaar alle mails, berichtjes of filmpjes. Sla ze op of maak er screenshots/foto's van. Het kan dienen als bewijsmateriaal.
- Aangifte doen? Kijk dan op www.vraaghetdepolitie.nl
- Blokkeer degen die je lastig valt.
- Staan de filmpjes of berichten op een website? Benader de eigenaar en vraag om het materiaal te laten verwijderen (maak eerst foto's als bewijsmateriaal).

Bronnenboek en ideeën

8.1 Algemeen

Om een algemeen veilige en prettige sfeer in de groep te creëren, waarin niet gepest wordt, is een positief klassenklimaat erg belangrijk. Dit positieve klimaat is te creëren door preventieve maatregelen ter voorkoming van pesten te nemen. Vandaar dat op basisschool 't Slingertouw elk schooljaar de eerste drie weken dit thema centraal staat. We noemen deze eerste drie weken de kennismakingsweken. In deze weken staat sociaal-emotioneel leren centraal. Er wordt geprobeerd om in deze weken een positieve groeps sfeer te creëren, zodat kinderen respect voor elkaar krijgen en positieve kanten van elkaar leren te zien en te benoemen. Hierdoor proberen we pestgedrag voor te zijn.

Achter het tabblad bronnen en ideeën zijn talloze ideeën te vinden die daarvoor gebruikt kunnen worden. De lesvormen en ideeën zijn verschillend van aard. Er zijn activiteiten die in teken staan van kennismaken en van samenwerken. Maar ook activiteiten waarin complimenten worden uitgedeeld en kwaliteiten van elkaar benoemd worden.

In de eerste drie weken van elk schooljaar zal elke groep minimaal één of twee activiteit(en), oefening(en) of les(sen) in de groep uitvoeren. Aan het einde van de drie weken zal er in elke klas iets

zichtbaar zijn of hangen wat in de kennismakingsweken tot stand is gekomen. Dit om de kinderen er dagelijks aan te herinneren dat er respectvol en positief met elkaar wordt omgegaan en dat er niet wordt gepest. Zo proberen we eenduidig bij ons op school om te gaan met sociaal leren het bestrijden van pestgedrag.

Kinderen moeten zich bij ons op school veilig en gelukkig voelen!

8.2 Handige websites

- www.schoolveiligheid.nl
- www.rijksoverheid.nl
- www.pestweb.nl
- www.dekinderombudsman.nl
- www.meldknop.nl
- www.pesttenet.nl
- www.posicom.nl
- www.digibewust.nl
- <http://sire.nl/campagnes/stop-digitaal-pestten>

Bijlage 1 Boeken over pesten

Boeken over pesten

10 boeken over pesten voor kinderen van 4 – 6 jaar

- Blote beer
- Kleine ezel en het zwarte schaapje
- Tip de muis vindt pesten niet leuk
- Rikki
- Vergeet-me-niet en mooie Boterbloem
- Groen
- Pest jij ook?
- Hou op met pesten
- Kraai
- Dapper uiltje
- D. Remmerts de Vries
- R. Kromhout
- A. Casalis
- G. van Genechten
- M. Broad
- M. Sperring
- V. Renting
- C. Alexander
- L. Timmers
- S. Julian

10 boeken over pesten voor kinderen van 6 – 9 jaar

- Het grote Paulien-plan
- Munkel Trog
- Pesten: stop!
- De jongen die steeds viel
- Operatie Flapoor
- Dik is Dapper
- Gas geven Gijs
- Super Jan
- Gloria
- Pesten
- H. Vandermeeren
- J. Foxley
- V. Puts
- T. Dubbelaar
- L. van Grootel
- G. Sonnemans
- M. Schouwenaar
- H. van Straaten
- E. Cotteleer
- B. Sanders

10 boeken over pesten voor kinderen van 9 – 12 jaar

- Nieuwe vrienden
- Harde noten
- Godje
- Kijk naar jezelf
- Nooit meer lief
- Ik ben niet bom!
- Ff dimmen!
- Ik weet je te vinden
- Bikkels
- Online!
- F. Jonker
- I. De Keyzer
- D. Remmert de Vries
- F. Zwigtmann
- A. van Praag
- M. van de Coolwijk
- E. Rooijers
- N. van Kaathoven
- C. Slee
- I. Boter

Bijlage 2 Slingerraad

Wij geven kinderen een stem op basisschool 't Slingertouw!

Wij vinden het belangrijk onze kinderen actief te betrekken bij de school. Een onderdeel van burgerschap is dat kinderen actief leren meedoen en meepraten in de school. Op deze manier worden zij nadrukkelijk in de gelegenheid worden gesteld vorm te geven aan hun eigen onderwijs situatie.

De Slingerraad (kinderraad) bestaat uit groepsvertegenwoordigers van de groepen 7 en 8 die nadenken en meebeslissen over activiteiten en veranderingen die er op basisschool 't Slingertouw kunnen plaatsvinden. Zij vertegenwoordigen hierbij de meningen en ideeën van de kinderen op school. De Slingerraad wordt voorgezeten door een kind in samenwerking met een lid van de directie (directeur of adjunct-directeur)

Visie

Kinderen hebben prima ideeën en meningen over hoe hun plezier voor school en leren kan toenemen. Het is belangrijk dat er naar hun ideeën geluisterd wordt en dat er met deze ideeën, waar mogelijk, iets gedaan wordt. De Slingerraad is een goede manier voor de kinderen om hun ideeën uit te dragen en voor de school om er iets mee te doen.

Doelen

Basisschool 't Slingertouw beoogt met het hebben van een Slingerraad een aantal doelen te weten:

- Kinderen leren een eigen mening te vormen.
- Kinderen leren ideeën en meningen te beargumenteren en te verwoorden.
- Kinderen leren d.m.v. discussiëren een oplossing te vinden waar iedereen het mee eens is
- Kinderen leren actief te luisteren.
- Kinderen leren overleggen en samen te werken.
- Kinderen leren elkaars mening te respecteren.
- Kinderen leren eigen verantwoordelijkheid te nemen.
- Kinderen leren zichzelf te presenteren.
- Kinderen krijgen op een speelse wijze inzicht op de werking van een democratie.
- Kinderen leren om actief deel te nemen aan onze maatschappij (actief burgerschap).
- Kinderen worden gemotiveerd voor school en leren.

Verantwoording

Door kinderen als gesprekspartners serieus te nemen zal hun plezier en motivatie voor school en leren toenemen. Ze leren zelf verantwoordelijk te zijn om van de school een fijne leer-, speel-, en werkplek te maken. Dit doen zij door samen na te denken over activiteiten/veranderingen die daarvoor kunnen zorgen, zich daar een mening over te vormen, deze te beargumenteren en op een heldere manier te verwoorden. Deze vaardigheden kunnen de kinderen in hun latere studie en/of baan goed gebruiken.

Naast deze vaardigheden willen wij de kinderen leren om op een goede manier te overleggen en samen te werken, aangezien dit belangrijke sociale vaardigheden zijn die ze in hun verdere leven nog vaak nodig zullen hebben. Om dit te kunnen bereiken moeten de kinderen leren naar elkaar te luisteren. Ze leren dat ze het niet met elkaar eens hoeven te zijn, maar wel elkaars mening moeten respecteren en ze leren door overleg tot overeenstemming te komen.

Door de kinderen kennis te laten maken met en deel te laten nemen aan de Slingerraad krijgen ze op een speelse wijze inzicht in de werking van een democratie. Ze ervaren hoe het is om op een groepsvertegenwoordiger van eigen keuze te mogen stemmen.

Groepsvertegenwoordigers leren om de mening van een groep te vertegenwoordigen en ervaren dat het niet altijd een gemakkelijke opgave is om tot overeenstemming te komen wanneer er meerdere 'partijen' aan een tafel zitten. Op die manier zullen ze uit eigen ervaring beter begrijpen hoe ons politiek

systeem in elkaar zit en werkt. Hierdoor wordt het voor hen gemakkelijker om deel te nemen aan onze maatschappij.

Invulling en uitvoering

Aan het einde van het schooljaar wordt er in de groepen 6 t/m 8 uitleg gegeven over de Slingerraad. Kinderen uit de groepen 6 t/m 7 kunnen zich kandidaat stellen als groepsvertegenwoordiger. Deze kandidaten promoten zichzelf d.m.v. het voeren van een mini campagne, waarin zij in ieder geval kunnen motiveren en verwoorden waarom zij de meest geschikte kandidaat zijn om tot groepsvertegenwoordiger te worden verkozen. Aan het einde van deze mini campagne mogen de kinderen uit de eigen groep (anoniem) stemmen op hun favoriete kandidaat d.m.v. verkiezingen.

De ideeën die de kinderen uit de groepen hebben, worden ingediend bij hun groepsvertegenwoordiger(s)/ leden van de Slingerraad. Deze maakt samen met de leerkracht van de groep een afspraak om alle ideeën te bespreken. De ideeën die de kinderen uit andere groepen hebben worden ingeleverd bij de leerkracht van hun stamgroep. Deze bespreekt de ideeën met de kinderen van de stamgroep. De ideeën die een meerderheid van stemmen hebben, worden ingeleverd bij het lid van de Slingerraad (aanspreekpunt Slingerraad). Deze maakt samen met een lid van de directie een vergaderagenda. De leden van de Slingerraad komen 8 x per jaar bij elkaar tijdens een Slingerraadsvergadering. Deze vergadering wordt begeleid door een lid van de directie.

In een Slingerraadsvergadering worden de ideeën die de kinderen uit diverse groepen hebben aangedragen d.m.v. een agenda ingebracht. De ideeën worden besproken en er worden standpunten ingenomen. Deze standpunten worden door het directielid meegenomen naar een directie-overleg of overleg met het team. Daar worden de uiteindelijke beslissingen genomen. Deze beslissingen worden door de directie teruggekoppeld naar de leden van de Slingerraad in de volgende Slingerraadsvergadering of, indien nodig, eerder. De leden van de Slingerraad koppelen dit weer terug naar de groep, waarbij de leden van de Slingerraad ook een terugkoppeling maakt naar andere groepen dan alleen groep 7 en 8. Verder zal er een kort verslag of terugkoppeling van de Slingerraadsvergadering terug te vinden zijn in de nieuwsbrief en/of op de website van de school.

De leden van de Slingerraad worden, daar waar mogelijk, zoveel mogelijk betrokken bij en/of verantwoordelijk voor het uitvoeren van de actiepunten die voortgekomen zijn uit de Slingerraadsvergadering.

Evaluatie

Aan het einde van het jaar worden de Slingerraad vergaderingen geëvalueerd door de leden van de Slingerraad en de directie. In de groepen kan er eventueel een enquête worden gehouden over de werking en het belang van de Slingerraad. De uitkomst hiervan wordt meegenomen in de eindevaluatie. Tijdens een bouwoverleg wordt er geëvalueerd met de leerkrachten. Daar waar nodig worden wijzigingen aangebracht in de opzet en uitvoering van de Slingerraad.

Bijlage 3 Poster

BEFORE YOU POST... THINK!

T - is it true?
H - is it hurtful?
I - is it illegal?
N - is it necessary?
K - is it kind?

10 things to **not** give out online

1. Real name: Create an alias.
2. Address: Do not give out your address, your computer address automatically gives out your state and region.
3. Age: There few reasons to give your real age online.
4. Sex: Male or Female - There are few reasons to put your gender online.
5. Phone Number: Never give out your phone number online, if a stranger has your phone number, they can easily look up your address.
6. Pictures of you or your friends.
7. Email Address: Avoid email addresses that indicate your sex, age, name, or favorite sport.
8. Parents' Names & workplaces.
9. Names of places where you go to school.
10. Names of places where you shop or hang out.

Source: <http://4top.org/resources/lockdown/personal-information/>

netcitizens.org.uk

How to stop CYBERBULLYING

LOG OFF the site where the bullying is happening.

BLOCK

BLOCK EMAILS or messages. Don't respond to them.

SAVE THE MESSAGE or email and show an adult.

TALK IT OUT

TELL SOMEONE you trust.

Find out more at www.witsprogram.ca or www.mediasmarts.ca

Bijlage 4 Actief burgerschap

Veiligheid

Een school moet een veilige plek zijn voor kinderen, ouders, studenten, leerkrachten en leidinggevenden. Dit zowel in de zin van een positief sociaal emotioneel klimaat, als in de zin van een veilige schoolomgeving.

In dit stuk wordt beschreven waar basisschool 't Slingertouw naartoe wil werken op het gebied van deze algehele veiligheid. Er vallen drie niveaus te onderscheiden waarbij eenduidigheid in visie en aanpak van groot belang is:

Niveau 1. Veiligheid in de klas

Uitgangspunt bij 'veiligheid in de klas' is dat de leerkracht in staat is om in de klas een veilige sfeer te creëren, waarin kinderen prettig kunnen werken. Het gaat hier in de eerste plaats om vaardigheden van de leerkracht, maar hij/zij kan daarbij ook gebruik maken van instrumenten en methodieken om de veiligheid te waarborgen, bijvoorbeeld een leergang sociaal emotionele ontwikkeling. Wij werken met divers bronmateriaal. Hiermee wordt individueel en schoolbreed gewerkt aan een gewenste attitude/ontwikkeling.

Niveau 2. Veiligheid op schoolniveau

Uitgangspunt bij 'veiligheid op schoolniveau' is dat er onderling duidelijke afspraken worden gehanteerd. Het is van belang dat iedereen weet op welke manier er wordt gewerkt aan onderlinge veiligheid en hoe te handelen als er een incident is, bijvoorbeeld vanuit het opgestelde anti-pestprotocol. Wij streven ernaar dat er duidelijkheid bestaat over de pedagogische principes die op basisschool 't Slingertouw worden gehanteerd en dat dit zichtbaar zal zijn in het handelen van onze teamleden.

Niveau 3. Veiligheid in de schoolomgeving

Uitgangspunt bij 'veiligheid in de schoolomgeving' is dat kinderen zich onbezorgd kunnen voelen voor en na onderwijstijd in de nabije schoolomgeving. Dit kan betrekking hebben op zaken als:

- verkeersveiligheid,
- een veilige speelplaats,
- onderling sociaal gedrag voor- en na onderwijstijd.

Onze school streeft in dit kader naar goede contacten met de bewoners rond des school en investeert in contacten met instanties en scholen die zich rond onze school bevinden, bijvoorbeeld: Basisschool De Startbaan, BSO Klokje Rond, BSO Sportinstuif, Belangengroep Meerhoven, Buurthuis Zeezicht, Gemeente Eindhoven, etc.

De kerndoelen

Het bevorderen van de sociaal-emotionele ontwikkeling en veiligheid is een taak van de school die deels binnen de pedagogische taak van de school valt en deels binnen het in de Kerndoelen omschreven vormingsgebied 'Sociale Redzaamheid'. De verplichte kerndoelen waar het hier om gaat, staan beschreven onder 'Redzaamheid als deelnemer aan groepsprocessen'. Deze kerndoelen zijn:

- eigen gedachten, opvattingen, eigenschappen voor anderen duidelijk kunnen maken;
- zich kunnen verplaatsen in gevoelens, opvattingen, eigenschappen en situaties van anderen;
- enkele vormen van rolgedrag en factoren die daarbij bepalend zijn kennen;
- inzicht hebben in verschillen en overeenkomsten tussen etnische groepen;
- weten om te gaan met conflictsituaties.

Werken aan een positief sociaal emotioneel klimaat

Verwacht mag worden dat elke leerkracht veel tijd en vooral energie stopt in het stimuleren van de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Daarbij kennen leerkrachten wisselende successen en teleurstellingen, waarbij zij zich tevens bewust moeten zijn dat de resultaten van deze invloeden soms pas op langer termijn zichtbaar worden.

Om gevoelens van onmacht en teleurstelling te vermijden of om te buigen, willen we onze aandacht en energie professioneel kunnen inzetten. Natuurlijk met open oog voor de smalle marges. Als school zijn we nu eenmaal sterk afhankelijk van maatschappelijke ontwikkelingen en thuissituaties. En ook in het kind gelegen beperkingen kunnen de marges verkleinen. Toch willen we de toevallige of bewuste invloed van situaties op onze school ook niet onderschatten.

Interventies individuele kinderen:

Bij de groepsobservaties komen kinderen en groepen die extra aandacht nodig hebben bij het aanleren en onderhouden van sociale vaardigheden snel en goed in beeld. Voor hen wordt er dan een vervolgtraject, afhankelijk van de problematiek, uitgestippeld. Zo kan het zijn dat een kind deel gaat nemen aan een SOVA training, een eigen handelingsplan in de klas krijgt, individuele begeleiding van de leerkracht/onderwijsassistent krijgt of in het zorgteam besproken wordt.

Interventies op groepsniveau:

Het kan ook zijn dat er in de sociale omgang in de groep dingen niet prettig verlopen. Als dat het geval is wordt er afhankelijk van de problematiek een groepsplan van handelen opgesteld.

Belangrijke onderwerpen voor onze school:

Zelfvertrouwen

- Bevorderen van het zelfvertrouwen en de sociale weerbaarheid (zelfbeeld, zelfbewuste houding).
- Gevoelens, wensen en opvattingen
- Leren omgaan met gevoelens, wensen en opvattingen van jezelf en anderen (positieve en negatieve gevoelens, seksuele gevoelens, rolpatronen, vooroordelen en discriminatie).

Sociale vaardigheden en relaties

- Ontwikkelen van sociale vaardigheden (samenwerken, omgaan met conflicten) en relaties (vriendschap, verliefdheid, liefde).

Effectieve benadering

Het hangt vaak sterk af van de situatie welke benadering de beste effecten oplevert.

Uitgangspunten voor leerkrachten op 't Slingertouw zijn:

- Ieder kind positieve aandacht te geven en te proberen positief gedrag te versterken. Negatieve aandacht leidt doorgaans alleen maar tot verdere escalatie, gering zelfvertrouwen, slechte sfeer en verminderde motivatie.
- Alle kinderen te volgen en te stimuleren in hun ontwikkeling, niet alleen als er sprake is van belemmeringen of storingen.
- Interesse te tonen in de ervarings- en leefwereld van de kinderen.
- Zich op de hoogte te stellen van achtergronden van de thuissituatie.

Het is belangrijk inzicht te hebben in de relatie kind- leerkracht- ouders- schoolsituatie- thuissituatie en hier indien nodig over te communiceren met elkaar.

We zijn ons ervan bewust dat je als leerkracht een stempel zet op het doen en laten van kinderen. Als leerkracht beïnvloed je de groepssfeer, oefen je invloed uit op het zelfbeeld en zelfvertrouwen van kinderen. De hoeveelheid en de aandacht die je aan een bepaald kind geeft, bepaalt mede de sociale positie in de groep. Veel en positief gekleurde aandacht geeft kinderen een sterkere positie ten opzichte van groepsgenoten.

We zijn ons ervan bewust dat kinderen in hun leerkracht vaak een voorbeeld zien dat ze willen navolgen: 'Onze juf/meneer zegt...!'

Eerlijkheid gebiedt dat kinderen een leerkracht echter ook wel eens minder positief kunnen ervaren. Basisschool 't Slingertouw verwacht echter dat een leerkracht nadenkt met welk gedragsgemiddelde een positieve invloed wordt uitgeoefend op de sociaal-emotionele gesteldheid en ontwikkeling van kinderen.

Uitgangspunten daarbij zijn:

- Elk kind serieus nemen en met respect te benaderen,
- Met de kinderen mee te leven
- Op school zoveel mogelijk zichzelf te zijn
- Realistische en vooral positieve verwachtingen van kinderen te hebben.
- Andersom mag de leerkracht vriendelijk en respectvol gedrag van de kinderen verwachten.
- Het belang van een goed sociaal-emotioneel klimaat
- De school moet een veilige plaats zijn, waar kinderen zich op hun gemak voelen, zichzelf durven zijn, zich geaccepteerd weten, vertrouwen in zichzelf en anderen kunnen hebben.

Als het daar aan schort, leren kinderen niet lekker, zien ze er tegen op om naar de school te gaan, hun leerprestaties blijven achter en er kunnen conflicten ontstaan. Dat is niet goed voor de ontwikkeling en voor het welzijn van kinderen. En ook niet voor het werkplezier van de leerkrachten.

Van leerkrachten op 't Slingertouw wordt verwacht de volgende uitgangspunten te hanteren:

Het analyseren van de sfeer in de groep, bijvoorbeeld door het maken van bijv. sociogram

Het analyseren van de eigen rol hierbij.

Het regelmatig invoeren van nieuwe sfeerversterkers.

A. WERKEN AAN ZELFVERTROUWEN EN WEERBAARHEID

Zelfvertrouwen en weerbaarheid

Zelfvertrouwen is afhankelijk van de kijk die het kind op zichzelf heeft. We noemen dit het zelfbeeld. Dit zelfbeeld wordt in belangrijke mate gevormd door de spiegel die anderen het kind voorhouden. Die spiegel bestaat uit de kritiek en de lof van mensen uit de omgeving van het kind. De opvoeders spelen daarbij een belangrijke rol. Het zelfbeeld van een kind kan negatief of positief zijn.

Een kind met een negatief zelfbeeld heeft weinig zelfvertrouwen. Een kind met een positief zelfbeeld toont veel zelfvertrouwen. Zelfvertrouwen maakt kinderen weerbaar en minder afhankelijk van het oordeel van anderen. Het geeft ze de moed voor hun eigen mening uit te komen, initiatief te tonen en aan nieuwe dingen te beginnen. Zelfvertrouwen is niet alleen belangrijk uit het oogpunt van het welzijn van kinderen. Ook onderwijsprestaties worden er gunstig door beïnvloed.

Uitgangspunten op 't Slingertouw zijn:

Elk kind te laten ervaren: ik hoor er bij, ik tel ook mee. Het zelfbeeld en daarmee het zelfvertrouwen van een kind wordt gunstig beïnvloed, wanneer het uit het gedrag en de woorden van anderen kan afleiden, dat het meetelt. Persoonlijke contacten tussen de leerkracht en de kinderen helpen een

kind bij het opbouwen van een positief zelfbeeld. Kinderen ervaren die contacten namelijk vaak als een bewijs van erbij horen.

Kinderen krijgen de kans zowel hun sterke als zwakke punten te ontdekken op allerlei gebied. Niemand is overal goed in. Niemand is overal slecht in. Zo kun je goed zijn in beeldende vorming en slecht in gym. Dit hoeft overigens nog niet te betekenen dat alle aspecten van beeldende vorming je goed afgaan. Ook hoef je niet in alle onderdelen van gym slecht te zijn: trefbal kun je goed, maar vanwege je hoogtevrees kun je geen touw klimmen. Daarom is het belangrijk veel variatie aan in het onderwijs aan te brengen. Variatie heeft dan betrekking op:

- werkvormen
- inhoud
- technieken
- leertempo
- leerstijl

Kinderen leren de positieve kanten van zichzelf te zien en worden aangemoedigd die ook onder woorden te brengen. Ook al mislukt de poging van een kind om bijvoorbeeld een rekenvraagstuk op te lossen, dan toch is er altijd wel iets om een positieve opmerking over te maken (goede inzet, keurig geschreven, geconcentreerd gewerkt). Op die manier leert de leerkracht kinderen zelf de positieve kanten van eigen kunnen en handelen te ontdekken en onder woorden te brengen. Zo ontstaat een positief zelfbeeld. Kinderen kunnen worden aangemoedigd positieve kanten van klasgenoten te zien en te benoemen, complimenten te geven en te ontvangen. Om kinderen te stimuleren kan worden gewerkt vanuit talenten, interessehoeken e.d.

Het ontwikkelingsproces van de kinderen wordt primair gesteld, niet het gewenste resultaat. Wij gaan er vanuit dat het zelfvertrouwen van kinderen groeit, als zij in de spiegel die anderen hen voorhouden, zien dat ze vooruit gaan. Het zelfvertrouwen neemt af, als kinderen bij herhaling wordt voorgehouden dat het ze niet gelukt is. Dat laatste gebeurt, als we de prestaties van kinderen uitsluitend vergelijken met de normen waaraan ze (uiteindelijk) moeten voldoen. Het is daarom tevens gewenst soms een andere aanpak te kiezen. Deze aanpak kan aangeduid worden met de eens-kijken-of-je-al-weer-een-stapje-verder-bent-gekomen-benadering. Deze aanpak benadrukt de vooruitgang door de huidige prestaties te vergelijken met eerder geleverde prestaties. Bij deze aanpak betekent fout niet 'Je hebt gefaald', maar 'Je moet het op een andere manier proberen'. Er wordt benadrukt en besproken het leergedrag van het kind en niet het kind als persoon.

Kinderen krijgen vaak en snel zakelijke informatie over hun prestaties en vorderingen. Wij vinden de informatie het meest effectief als die aan de volgende eisen voldoet:

- De informatie is zakelijk en treft een leerling niet in zijn of haar waarde.
- De informatie wordt snel gegeven, zoals het snel teruggeven van een beoordeling.

Er wordt gestreefd naar uitbreiding van gebieden waarvoor kinderen zelf verantwoordelijkheid dragen. Als kinderen geen beslissingsbevoegdheden krijgen, leren ze ook niet vertrouwen op zichzelf. Ze leren zich niet verantwoordelijk te voelen voor hun eigen doen en laten (eigenaarschap). Daarbij moet worden opgepast dat kinderen geen verantwoordelijkheden wordt gegeven, die ze (nog) niet aankunnen. Kinderen zijn echter wel tot meer in staat dan we vaak vermoeden. Kinderen betrekken bij hun eigen leerproces zorgt voor motivatie. Hierbij zullen kinderen leren ervaren dat:

- niet alles vanzelf gaat en gegeven verantwoordelijkheid ook wat van je vraagt.
- opdrachten ook wel eens kunnen mislukken en hoe er mee om te gaan.
- positief bedoelde kritiek / complimenten van anderen kunnen leren waarderen.
- niet iedereen in de groep altijd hetzelfde werk doet.

- het soms (tijdelijk) nodig is een eigen leerlijn te lopen, wat veel eigen verantwoordelijkheid vraagt.

Vanuit een positieve benadering kunnen kinderen er weerbaarder / geestelijk sterker door worden. Als dit met kleine stapjes gebeurt, met de daaraan gevoelde successen, wordt hiermee gewerkt aan een positief zelfbeeld.

Kinderen wordt geleerd, hoe ze op een zelfbewuste manier in allerlei situaties op kunnen treden.

Ons uitgangspunt is kinderen te leren:

- vragen te stellen
- hoe ze een beroep op een ander kunnen doen
- 'nee' te zeggen, als zij iets niet willen
- positieve opmerkingen te maken naar derden
- kritische opmerkingen te maken zonder anderen te kwetsen
- hoe ze op kritiek en complimenten kunnen reageren.

B. WERKEN AAN WAARDEN EN NORMEN

Waarden en normen

Waarden en normen zijn belangrijk omdat ze richting geven aan ons bestaan: ze beïnvloeden ons doen en laten, ons zelfbeeld en zelfvertrouwen, onze relaties met anderen.

Bij fundamentele waarden valt te denken aan: geluk, liefde, vrijheid, respect, rechtvaardigheid, gelijkheid, democratie, universele rechten van de mens en de (grond)wettelijke waarden. De functie van al deze waarden is om voor iedere individuele mens de hoogste universele waarde van geluk realiseerbaar te maken.

Bij fundamentele normen valt te denken aan: respect, rechtvaardigheid, vrijheid, gelijkheid, democratie, universele mensenrechten en (grond)wettelijke normen. De belangrijkste functie van deze normen is om onze hoogste waarden te beschermen en voor iedereen realiseerbaar te maken. Respect is de basisnorm, waar alle andere normen uit voortkomen.

Vaak zijn we ons echter nauwelijks bewust, dat we waarden en normen hanteren. Laat staan dat we ons realiseren welke waarden en normen we hanteren. Om meer greep te krijgen op ons eigen gedrag en dat van anderen, vinden wij het belangrijk dat we ons realiseren welke waarden en normen erachter steken. En welke waarden en normen dat zijn, hangt van veel factoren af, bijvoorbeeld: opvoeding, levensbeschouwing, levenservaring en levensomstandigheden.

Wij beseffen dat normen en waarden waarmee kinderen worden geconfronteerd, nogal eens met elkaar in strijd kunnen zijn: wat thuis mag, mag niet altijd ook op school of omgekeerd. En wat moet je doen, als je tegelijkertijd eerlijk moet zijn en ook je vriendinnetje niet wil verraden? Kinderen komen daardoor soms in de knoei.

Daarom is het belangrijk, dat we kinderen bewust leren omgaan met waarden en normen. Zowel met waarden en normen die thuis gelden, als die op school gelden en die in de omgeving gelden en eventuele verschillen daartussen.

Door kinderen te helpen waarden en normen te verhelderen, helpen we hen bewust te worden van hun eigen denken en handelen, met als achterliggend doel een groeiende zelfstandigheid, toenemend zelfvertrouwen en een zelfbewuste levenshouding.

Wij hanteren verschillende manieren om waarden en normen te stimuleren:

- door waardenoverdracht
- door verhelderen
- door ontwikkelen

Wij beseffen dat het probleem bij waardenoverdracht is dat er verschillende groepen zijn, waarmee het kind in aanraking komt. Welke waarden en normen zijn dan juist? Daarom gaat het bij verhelderen en ontwikkelen erom dat kinderen zich bewust worden van hun handelen door erop te reflecteren. Dat kunnen waarden en normen van het kind zelf zijn, maar ook de waarden en normen van een groep, het kindcentrum of de samenleving.

Centraal hierbij staan de persoonlijke opvattingen van de kinderen en het duidelijk maken dat er verschillen tussen menselijke opvattingen bestaan. We maken daarbij gebruik van alledaagse situaties. Dagelijks doen zich in de school immers situaties voor die aanleiding kunnen geven voor een gesprek over waarden en normen: een voorval op het speelplein, een kringgesprek over een bepaald onderwerp, de bespreking van de inhoud van een (prenten)boek.

Het verhelderen van waarden en normen die op school gelden.

Naarmate kinderen ouder worden, kan hen geleerd worden ook inzicht te krijgen in de waarden en normen van anderen. Het blijkt dat wanneer met kinderen gesproken wordt over zaken als schelden, vloeken, buitenlanders, ze vaak klakkeloos de ideeën van ouders en vriendjes overnemen.

Door kinderen te confronteren met andere ideeën en opvattingen willen we ze aan het denken zetten over hun eigen mening.

Als kinderen zich geregeld niet aan bepaalde regels houden, is het zinvol om de volgende zaken na te gaan:

- Zijn de kinderen van het nut van de regel overtuigd, of is de regel misschien niet of nauwelijks zinvol?
- Hebben de kinderen tijd genoeg gehad om zich de regel eigen te maken?
- Zijn de kinderen voldoende aangemoedigd om zich aan de regel te houden?
- Is de regel niet (nog) te hoog gegrepen?
- Zijn er misschien teveel regels?
- Overdaad schaadt en als de kat van huis is?
- Is ons beleid consequent genoeg?
- Is de materiële omgeving 'passend'?
- Laat kinderen ook eens zelf regels voor de klas of de school opstellen?

We geven waar mogelijk zo min mogelijk straf, maar laten een kind de gevolgen van zijn of haar gedrag ervaren. Straf heeft als nadeel dat het verband tussen straf en de 'misdad' meestal niet logisch is. De aandacht van de kinderen richt zich vooral op de straf die hem of haar te wachten staat en op de persoon die hem of haar dit aandoet. De aanleiding is snel vergeten.

Het is vaak effectiever om in plaats van straf met elkaar over oorzaak en gevolg te praten. Dit veroorzaakt minder wrijving in de klas, wat een gunstige uitwerking heeft op de klassensfeer.

Wij houden ons zelf ook aan de regels. Wat wij van de kinderen eisen, moet ook omkeerbaar zijn. Het komt immers nogal eens voor dat kinderen zich stipt aan de regels moeten houden, terwijl volwassenen deze naar believen met voeten mogen treden.

C. OMGAAN MET SOCIAAL EMOTIONELE PROBLEMEN

Anti- pestprotocol

Waarom een anti- pestprotocol? 't Slingertouw wil haar kinderen een veilig pedagogisch klimaat bieden waarin zij zich harmonieus kunnen ontwikkelen op een prettige en positieve wijze.

Ons pedagogisch uitgangspunt daarbij is dat de kinderen met elkaar moeten leren omgaan. Het is hierin belangrijk om een helder en duidelijk beleid te hebben, waar alle betrokkenen op kunnen terugvallen. Daarmee wordt duidelijk wat van wie wordt verwacht. Het wordt beschreven in te doorlopen stappen.

BURGERSCHAPSVORMING EN ONDERWIJS

De functie van het onderwijs is dat we kinderen een voorbereiding willen geven op:

- Arbeid (doorstroming naar de werkzame maatschappij)
- Maatschappelijk functioneren
- Persoonlijke ontplooiing

Burgerschapsvorming hangt samen met de identiteitsontwikkeling van het kind (als burger in de wereld staan/ wereldburgerschap).

Het beleid van het ministerie is gericht op o.a. de volgende aspecten:

- 'Actieve participatie en sociale integratie'
- Meedoen, ook politiek (kunnen en willen)
- Omgangsvormen in de samenleving veranderen
- Integratie/omgaan met verschillen
- Nederland als deel van Europa
- Maatschappelijke stages
- Kennismaken met andere groepen
- Scholen moeten aandacht aan burgerschap besteden, scholen kunnen zelf invulling kiezen
- Inspectie controleert beleid op burgerschap.

De school en de kinderen in relatie met de omgeving

Wij maken als school daadwerkelijk deel uit van een multiculturele, pluriforme samenleving. Kinderen en ouders van allerlei geloofsovertuigingen en nationaliteiten vormen samen met het team basisschool 't Slingertouw.

We zien onze school als een veilige plaats in een niet altijd even veilige samenleving, waarin wij onze kinderen willen leren, hoe zij zich als "burger" te midden van andere burgers zouden moeten gedragen.

We willen hen leren dat elk mens bepaalde rechten heeft maar ook dat elk mens de plicht heeft om samen met anderen te werken aan een leefbare en duurzame samenleving waarin acceptatie, gelijkwaardigheid, verdraagzaamheid, autonomie, democratie, vrijheid van meningsuiting en afwijzing van discriminatie basiswaarden zijn.

Wij vinden het van groot belang om de kinderen een veilig pedagogisch klimaat te bieden waarin zij op kunnen groeien tot verantwoordelijke en (zelf) kritische mensen (wereldburgers) die met een gevoel van respect en vertrouwen deel kunnen nemen aan onze steeds veranderende maatschappij.

Hoe dragen wij dat uit? Wij leren de kinderen nadenken en praten over de manier waarop ze in het leven staan.

A. ONTWIKKELING VAN DE EIGEN IDENTITEIT

- Groep 1 t/m 3
- Ontwikkelen van verantwoordelijkheidsgevoel
 - Iedereen is deel van onze school
 - Mensen hebben overeenkomsten en verschillen
 - Mensen hebben elkaar nodig / helpen / bezoeken
 - Wel of niet geloven.

- Groep 4 t/m 6
- Verschillende geloven/culturen/ gezinssituaties
 - Iedereen is verantwoordelijk voor de eigen klas en schoolomgeving
 - Inzicht in verschillen tussen mensen
 - Gelijkwaardigheid / anderen willen betrekken bij activiteiten
- Groep 7/8
- Vooroordelen
 - Waarderen van verschillen
 - Jongerenculturen, trends
 - Herkennen van discriminatie
 - Herkennen van pestgedrag
 - Opkomen voor jezelf en anderen

Bij de lessen rondom levensbeschouwing/ sociale emotionele ontwikkeling komen verschillende levensvragen aan de orde. We gebruiken hiervoor diverse bronnen. Iedere groep werkt hier op een eigen passende manier aan. Hierbij is vanzelfsprekend aandacht voor de verschillende geloofsovertuigingen.

Ook in groepsgesprekken worden kinderen steeds uitgedaagd en gemotiveerd om met elkaar in gesprek te gaan over de manier waarop zij in het leven staan. Groepsgesprekken vinden in alle groepen plaats.

B. ONTWIKKELING VAN DE DEMOCRATIE

Accenten welke 't Slingertouw aan bod wil laten komen in de verschillende groepen:

- Groep 1 t/m 3:
- Regels en afspraken maken
 - Meedoen gesprekken in groep
 - Afspraken nakomen
- Groep 4 t/m 6
- Oplossingen vinden bij conflict
 - Eigen standpunt bepalen / samen besluiten nemen
 - Omgaan met kritiek / anti-pestaanpak (anti-pestprotocol)
- Groep 7 en 8
- Democratie/schoolkrant/klassenvertegenwoordiger
 - Wetten
 - Kennis van de Politieke partijen
 - Verkiezingen, stemmen
 - Recht en onrecht
 - Kritische vragen stellen bij ontwikkelingen (Slingerraad)
 - Leren formuleren van eigen mening en argumenten

We beschouwen onze school als een minisamenleving. Kinderen kunnen in de school, en daarbuiten, oefenen in het leren samenleven met elkaar. Wij zorgen voor een rustige, vriendelijke en veilige sfeer binnen onze school. We hebben hiervoor omgangsregels en afspraken opgesteld. Deze staan in de schoolgids.

Wij hanteren het anti-pestprotocol. In dit protocol wordt aangegeven wat wij onder pesten verstaan en hoe wij daarmee omgaan. Het protocol wordt met de ouders en de kinderen besproken.

Naast de zorg voor elkaar vinden we het ook belangrijk dat kinderen leren omzien naar de ander in deze wereld.

De kinderen van groep 7 en 8 doen elk jaar mee met de Wijkschoonmaak actie in de wijk. Zo leren ze de relatie zien tussen leefbaarheid in de eigen wijk en de eigen verantwoordelijkheid hierin. Het verhoogt de betrokkenheid bij de eigen leefomgeving. Ook het inzamelen van oude kleding, oud papier, gescheiden afval en plastic is een onderdeel van de bewustwording van de eigen leefomgeving.

C. ONTWIKKELING VAN DE PARTICIPATIE IN DE MAATSCHAPPIJ

- Groep 1 t/m 3
- Betrokkenheid bij groep / zorgen voor lokaal, hygiëne

- Groep 4 t/m 6
- Besluitvorming klassenaangelegenheden
 - Meedoen aan actie voor goed doel
 - Wisselende taken in de school
 - Bezoek zieke leerling
 - Actie in de buurt
 - Jongere kinderen helpen
- Groep 7/8
- Organiseren actie voor goed doel
 - Leefbaarheid in de school aan de orde stellen (Slingerraad)
 - Jongere kinderen helpen
 - Wisselende taken in de school

Kinderen participeren op een actieve manier in- en buiten de school. Zo leren zij organisatorische vaardigheden aan en leren zij verantwoordelijkheid te nemen voor anderen.

Al jaren werken we met een Slingerraad. Kinderen van de leerjaren 7 en 8 vormen jaarlijks onze Slingerraad. Zij kunnen zich hiervoor verkiesbaar stellen door het indienen van "een programma". De kinderen van de leerjaren 7 en 8 kunnen hun stem uitbrengen op het beste programma. De kinderraad komt iedere maand in vergadering bijeen. Op deze manier zorgen we ervoor dat de kinderen daadwerkelijk betrokken zijn bij het reilen en zeilen van onze school.

Bij enkele activiteiten op onze school begeleiden kinderen van de bovenbouw kinderen van de lagere leerjaren. Dit gebeurt bijvoorbeeld bij het instuderen van een circusact, voorlezen aan elkaar, knutselen, of begeleiden bij het spel.

Kinderen van de leerjaren 5 t/m 8 vullen elke 2 jaar een schoolvragenlijst in waarin de tevredenheid van de kinderen gepeild wordt.

In de school oriënteren de kinderen zich op de samenleving en leren zij hun eigen mening over maatschappelijke thema's te verwoorden.

ONTWIKKELING VAN EIGEN VISIE OP BURGERSCHAPSVORMING

De accenten voor de ontwikkeling worden aangedragen vanuit de diverse contexten. Het is een constante ontwikkeling, waarbij vanuit de samenleving signalen zullen komen. Wij moeten als team alert blijven op deze signalen en ontwikkelingen:

- Bestuur
- Denominatie
- Onze visie
- Samenstelling kinderenpopulatie, trends, groei kinderenaantal
- Specifieke groep en samenstelling ouders
- Regionale kenmerken
- Directe omgevingskenmerken en ontwikkelingen in de wijk Meerhoven
- Specifieke risico's voor onze school

De leerkrachten:

Erkenning en aanvaarding pedagogische professionaliteit

Voorbeeldfunctie en rol van de leerkracht is belangrijk

Verschillende perspectieven zichtbaar maken, uitleggen

Waarderen dat er verschillende perspectieven zijn

Moreel redeneren laten zien (afwegen en waarden)

Bewust uitdragen van de eigen waarden mag

Interacties en dialogen over levensvragen met kinderen uitlokken
Identiteitsontwikkeling kinderen begeleiden, helpen bij levensvragen

Cultuur op 't Slingertouw:

Veel aanpassing, maar ruimte bieden aan autonomie belangrijk
Actieve participatie in de groep
Verschillen in groep waarderen
Niet alleen naar binnengericht zijn
Meerdere rollen voor kinderen (mentor/tutor-taken in de klas- bij samenwerkend leren)
Verschillende leerjaren bij elkaar brengen (oudere kinderen helpen jongere kinderen)

Curriculum

In alle vakken aanwezig én wenselijk
Speciale vakken: maatschappijvakken, levensbeschouwing
Waarden in de leerstof
Meerdere perspectieven
Moreel redeneren
Betekenisvol leren / participatie kinderen
Participatie in de samenleving

VERDER ONTWIKKELEN VAN ACTIVITEITEN VOOR BURGERSCHAP

Om onze doelen voor burgerschap te verwezenlijken is er bewust gekozen als bronnenboek voor een aantal methodes die perfect op deze doelen aansluiten. Deze methodes kunnen ervoor zorgen dat er bovendien op een structurele manier gewerkt wordt aan burgerschap en integratie. Voor de doelen waar geen methode of geschikte methode is gevonden zal worden gewerkt met een plan van aanpak. Deze plannen moeten voldoen aan het PDCA principe en worden na uitvoering en evaluatie uiteindelijk geborgd in het Koersplan/schoolplan.

't Slingertouw wil de visie op burgerschap verder ontwikkelen

In teambesprekingen praten we regelmatig over de onderstaande vragen
Wat zouden wij *willen* doen (vanuit visie)?
Wat *doen* we al?
Wat zouden we nog *kunnen* doen?

- o doorlopende leerlijnen SLO

Activiteitenplan maken met

Activiteiten voor volgend onderwijsjaar
Activiteiten die ontwikkeld worden in de komende onderwijsjaren

Vorbereiding

Jaarplanning activiteiten voor de school en per leerjaar
Wie is verantwoordelijk voor welke activiteit?
Plan voor ontwikkeling nieuwe activiteiten
Zijn er specifieke contacten nodig?
Welke materialen zijn nodig?
Welke personen zijn nodig?
Deskundigheidsbevordering nodig?

Evaluatie

Veiligheid en Burgerschap komen jaarlijks op de agenda te staan in een bouwoverleg. Wat wordt geëvalueerd en hoe?

Verloop activiteit

Vorbereiding

Ervaringen kinderen

Ervaringen partners

Ervaringen leerkrachten

Leerresultaten kinderen

Wat leren deze evaluaties ons

Wat moet worden bijgesteld?

ACTIVITEITEN IN HET KADER VAN VEILIGHEID, BURGERSCHAP EN INTEGRATIE

Alle activiteiten die wij ondernemen in het kader van actief burgerschap en sociale integratie zijn verweven in ons onderwijs. Om constante aandacht, bewustwording en borging te garanderen wordt onze visie op actief burgerschap en sociale integratie, net als onze onderwijskundige-, pedagogische- en burgerschapsvisie regelmatig besproken en zo nodig aangepast zodat e.e.a. steeds blijft passen bij onze missie van 't Slingertouw.

Werken aan een veilige omgeving

BHV en ongevallenregistratie. Algemeen is op de school aanwezig:

Ongevallenregistratie

Jaarcontracten voor speel- en gymtoestellen

Jaarlijks onderhoud verwarming en blusmiddelen

Calamiteitenplan, ontruimingsplan

Leerling-, ouder- en personeelsenquêtes

RI&E

Vanuit de veilige leeromgeving

Methode "Leefstijl" methode voor de sociaal emotionele ontwikkeling

Anti-pestprotocol

Algemene omgangsregels

Werk- en groepsregels

Registratie speelplaatsgedrag / ongevallen

Werken vanuit de kernwaarden

Rots en Water

Vanuit de leerprocessen

Thematisch werken / projecten

Vanuit de methodes voor wereldoriëntatie en staatinrichting

4 en 5 mei-vieringen, aandacht voor WOII en Anne Frank

Krant in de klas

Gastlessen vanuit bureau Halt (o.a. Vuurwerk)

Week van het geld,

Tv uitzendingen: "huisje boompje beestje"; "Nieuws uit de natuur"; "Buitendienst"

Vanuit de organisatie

Regels en afspraken, sociale omgang
Communicatie met ouders/verzorgers door nieuwsslingers /gesprekken/
Inloophmomenten voor ouders
Feesten, lustrum
Slingerraad
Sinterklaas, advent, Kerst, Pasen vieringen
Programma activiteiten oudervereniging
Ouder- / Leerling- / Personeelstevredenheidspelling
Culturele activiteiten o.a. Kunstmenu, Internationaal kindfeest
Functionele samenwerking met instellingen zoals Korein Kinderplein

Vanuit samenwerking met externen

Korein KDV/PSZ/BSO in gebouw op beide locaties
Inloopsprekuren logopediste voor ouders en leerkrachten
Wijkschoonmaakactie
Voedselbank
Schoolfruitproject
Stichting Leergeld
Deelname sporttoernooien / avond-4-daagse/ marathon
Gastlessen sportdocenten, muziek, "Mad Science" (natuurkunde en techniekclub)
Bezoek scholen VO en voorbereiding naar het VO
Schoolkamp groep 8
Beschikbaar stellen gebouw voor externen (zoals Meerhoven internationaal)

